

KUOPIO

KUOPION YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2023

Sisällys

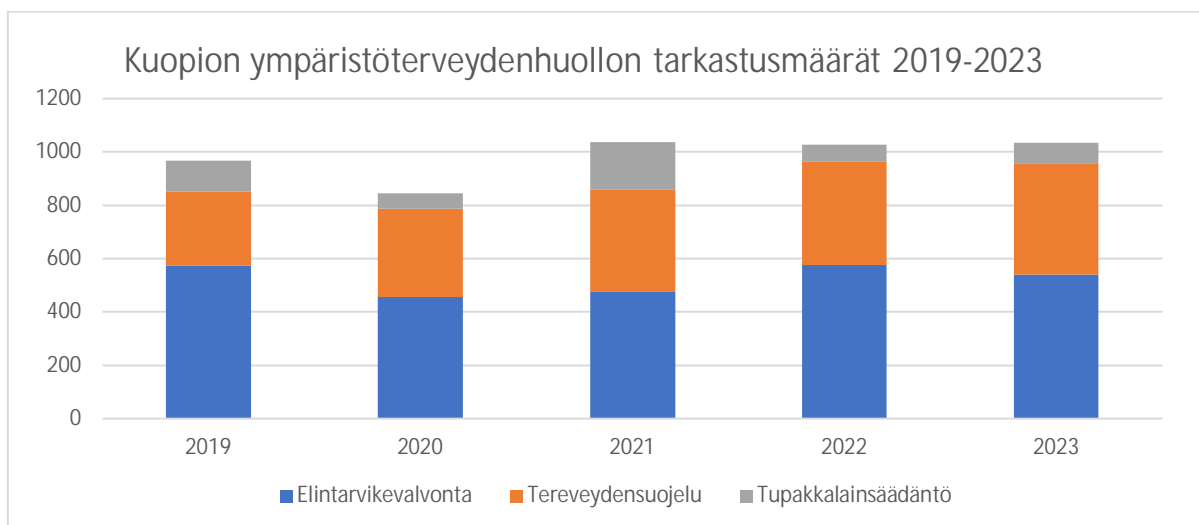
Yleistä valvontasuunnitelman 2023 toteumasta	2
Elintarvikevalvonta	7
Terveysturvallisuuden valvonta.....	14
Tupakkalain valvonta.....	17
Eläinlääkintähuolto	19
Toiminnan kehittämistarpeet	21

Yleistä valvontasuunnitelman 2023 toteumasta

Elintarvikelain, terveydensuojelun ja tupakkalain sekä eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja estävää. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen ja toimialoja koskevat valvontaohjelmat paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti sekä riskiperusteisesti. Ympäristöterveydenhuollosta vastaavan toimielimen on arvioitava edellisen vuoden valvonnan toteuma ja toimitettava arviointi aluehallintovirastolle seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on tehty ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontatiedonkeruu- ja toiminnanohjausjärjestelmää käyttäen (VATI-järjestelmä). Eläinlääkintähuollon osalta toteuma on saatu Siilinjärven ympäristöterveydestä. Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Alueella ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja.

Kokonaisuutena ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2023 on toteutunut hyvin. Suunnitelmallisen valvonnan mukaisia tarkastuksia tehtiin kattavasti kaikilla ympäristöterveyden sektoreilla ja tarkastusmäärissä ollaan ylitetty koronaa edeltävä taso (kuva 1). Tarkastusten jakautuminen eri sektoreilla käsitellään yksityiskohtaisemmin toimialoittain. Kaikkiaan Kuopion ympäristöterveydenhuollossa tehtiin noin 1030 tarkastusta.

Kuva 1. Tarkastusmäärät ympäristöterveydenhuollon eri toimialoilla 2019-2023

Taulukko 1. Tarkastusten jakautuminen eri toimialoille vuonna 2023

Tarkastuksen peruste	Tarkastukset 2022	Suunnitellut tarkastukset 2023	Toteutuneet tarkastukset 2023
Elintarvikevalvonta, suunnitelmallinen	504	525	524
Elintarvikevalvonta, muu tarkastus	49	50	16
Terveysturvallisuus, suunnitelmallinen	208	236	217
(Terveysturvallisuus, muu tarkastus)	(180)	(200)*	(201)
Tupakkalain mukainen tarkastus	65	75	78
Yhteensä	1006	1086	1036

*suunnitelmissa arvioitu tarkastusmäärä

Ympäristöterveydenhuollon resursseista vuonna 2023 on elintarvikevalvontaan käytetty eniten voimavaroja (n. 55 %). Terveysturvallisuuden valvontaan on käytetty voimavaroista (n. 40 %). Loput voimavaroista on käytetty tupakkalain valvontaan (n. 5 %).

Lupa- ja ilmoitusasiat on hoidettu palvelulupauksen mukaisesti ja terveyshaittoihin liittyviin epäilyksiin ja valituksiin on reagoitu. Toimijoita tiedotettiin säännöllisesti ajankohtaisista asioista pääosin sähköpostilla lähetetyillä tiedotteilla.

Valvontaa on kohdistettu kaikkiin ympäristöterveydenhuollon edellä mainittuihin toimialoihin. Ympäristöterveydenhuollon sisällä valvonta toteutettiin vuoden 2023 aikana tiimeissä:

- Elintarviketiimi (6 hlö, 5,8 htv)
 - Elintarvikelainsäädännön valvonta
 - Tupakan myyntilupien käsittelyyn osallistuminen (TupL)
 - Haittaeläinten torjuntaan osallistuminen (TsL)
- Huoneistotiimi (3 hlö, 2,5 htv)
 - Terveysturvallisten olojen valvonta suunnitelmallisessa valvonnassa (TsL)
 - Terveysturvallisuustarkastusten selvittäminen (mm. asunnontarkastukset) (TsL)
 - Parveketupakointikieltojen valvonta valitusten perusteella (TupL)
- Vesitiimi (3 hlö, 2,8 htv, josta 0,5 htv tupakkavalvontaan)
 - Talous- ja uimavesivalvonta (TsL)
 - Tupakan myyntiluvat ja niiden valvonta (TupL)
 - Parveketupakointikiellot ja niiden valvonta (TupL)
- Muut, hallinto + tukipalvelut
 - ympäristöterveyspäällikkö 1 htv
 - projektityöntekijä (4 kk) 0,3 htv
 - Kesätyöntekijät (6 kk) 0,5 htv
 - tukipalvelut 1 htv

Valvontayksikköön on palkattu määräaikainen tarkastaja elintarviketiimiin ajalle 1.9.2023-31.8.2024. Hänen työpanoksestaan puolet myydään Tervon ympäristöterveydenhuollolle ja puolet käytetään ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmän kokoamiseen sekä mahdollisesti elintarvikevalvontaan.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon, että resursseista huomattava osa menee muuhun kuin valvontasuunnitelman mukaiseen säännölliseen tarkastuksiin perustuvaan valvontaan. Erityisesti terveydensuojelun valvonnassa muiden kuin valvontasuunnitelman mukaisten tehtävien hoitaminen vaatii työaikaa. Varsinkin asuntojen terveydellisiin olosuhteisiin liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä asuntojen tarkastukset vievät paljon työaikaa. Samoin talousvesien ja allasvesien valvonnassa suurimman osan työajasta vievät riskinarviointiin, valvontatutkimusohjelmien laatimiseen ja vesien laatu tietojen raportointiin liittyvät hyväksymis-, suunnittelu- ja neuvontatehtävät. Terveydensuojelussa suunnitelmallisen valvonnan osuus on noin 30 - 40 %.

Käytössä on ollut VATI-tietojärjestelmä, jonka kautta tiedot on syötetty valtakunnalliseen tietojärjestelmään. Asianhallinnassa on käytössä sähköinen arkistointi. Päätökset ja muut pysyvästi säilytettävät asiakirjat tallennetaan Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmään (D10) ja tarkastuspöytäkirjat ja ilmoitukset VATI-järjestelmään.

Henkilöstö on osallistunut aluehallintoviraston koulutuksiin, kaupungin sisäisiin koulutuksiin sekä valtakunnallisiin koulutustilaisuuksiin n. 7 päivää henkilöä kohti vuoden 2023 aikana kaupungin OSS-järjestelmään tehtyjen koulutuskirjausten perusteella. Kaikkea sisäistä koulutusta ei ole kirjattu, joten todellinen toteuma koulutusten osalta on korkeampi. Kaikki henkilöt osallistuivat koulutuksiin. Vuoden 2023 aikana järjestettiin erityisesti tietosuojaan liittyvää koulutusta. Henkilöstö on osallistunut aktiivisesti myös kansalliseen ympäristöterveydenhuollon kehittämiseen (mm. VATI-järjestelmä, juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvät lainsäädäntövalmistelut) sekä yhteistyöhön eri tahojen ja viranomaisten kanssa (Taulukko 2a).

Taulukko 2a. Ympäristöterveydenhuollon osallistuminen hankkeisiin ja työryhmiin 2023

Työryhmä	Ylläpitäjä	Osallistuminen	2023
VATI-järjestelmän kehittämiss-työryhmä	Ruokavirasto	Vesitiimi / IM, JH Elintarviketiimi/JPHuoneisto- tiimi/ HK	x
VATI-järjestelmä, maksullisuuden kehittäminen	Ruokavirasto	Elintarviketiimi/JP	x
Talousveden tiedonhallinnan ohjausryhmä	STM	Vesitiimi/ IM	x
URBACT ONCE, Local Group	Kuopio/ EU-hanke	YTP	x
Terveydensuojelu nyt ja tulevaisuudessa (terveydensuojelulain uudistamisen valmistelu)	Kuntaliitto ja THL	YTP	x
Kuopion kaupunkitasoinen laatuverkosto	Kuopion kaupunki	Elintarviketiimi/JP Huoneisto- tiimi/HK	x
Tekninen tarkastusryhmä (rakennusvalvonta + PELA)	Kuopion rakennusvalvonta	YTP/ tiimivastaavat	x

Kuopion sisäilmaryhmä + kohdekohtaiset alatyöryhmät	Työsuojelu	Huoneistotiimi	x
Kuopion kaupunki Vesihuollon kehittämissuunnitelma vuoteen 2030	Kuopion kaupunki	Vesitiimi / IM	x
Vesihuollon tilannekuva	ISSAVI ja ELY	Vesitiimi	x
Ympäristöterveydenhuollon tilannekuva	ISAVI	YTP, elint.tarkastaja	x
Meluntorjuntasuunnitelman seurantaryhmä	Ympäristönsuojelu	Huoneistotiimi, YTP	x
Hyvinvoinnin edistäminen, toimeenpaneva ryhmä	Hyvinvointikoordinaattori	YTP	x
Ehkäisevä päihdetyö	Kuopion kaupunki	Vesitiimi/JH	x
Sisäilmastoklinikan suunnittelu	AVI	Huoneistotiimi	x
Kauneushoitoloiden ja tatuointipaikkojen yhteistyöverkosto	Tampereen alueellinen ympäristöterveys	Huoneistotiimi	x
Ekotuki-toiminta	Kuopion kaupunki, ymp.suojelu	Huoneistotiimi /SL	x
TYHY-pari toiminta	Kuopion kaupunki, työsuojelutoimikunta	YTP +SL (huoneistotiimi)	x
HiMikko; Ilmanpuhdistimien vaikutukset Kuopion kouluissa	THL	Huoneistotiimi	x
KATOAHankkeen ohjausryhmä (Katupölyn lähteet, päästönvähennys tutkimushanke)	Metropolia	Huoneistotiimi	x
Huoneistopalot, asukkaiden altistuminen ja pelastuslaitosten toimintaohjeet -hanke	Pelastusopisto	Huoneistotiimi	x
Pohjois-Savon valmiustoimikunta	PSHVA/Pelastuslaitos	YTP	x
YTA-valmiuskeskuksen ohjausryhmän alatyöryhmä ympäristöterveydenhuolto	Itä-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus	YTP	x
Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteistyöryhmä	PSHVA	YTP	x
Poikkeusolojen neuvottelukunnan työhön liittyen pohditaan VALSU portaalia ja ympäristöterveydenhuollon	PONK/ Leena Tuuri	YTP	x

varautumissuunnitelmien so- vittamista siihen			
Tapahtumaturvallisuustyö- ryhmä	Pelastustoimi / Poliisi	Huoneistotiimi, Elintarvike- tiimi/AT	x
Kuopion kaupungin valmius- suunnittelutyöryhmä	Kuopion kaupunki	YTP	x

Laatutyö, auditoinnit

Ympäristöterveydenhuollossa tehtiin vuoden 2023 alkupuolella CAF-laaturjestelmän mukainen itsearviointi, jossa kehittämiskohteeksi nousi yhteistyön lisääminen ja hyvien käytänteiden vaihto tiimien sekä lähialueen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kesken, asiakaskyselyjen kehittäminen sekä työturvallisuus ja työkykyasioiden kehittäminen.

Loppuvuoden aikana tehtiin wpro-riskinarviointi.

Kaikissa tiimeissä toteutettiin sisäinen auditointi vuoden 2023 aikana. Auditoinnin perusteella saatiin jaettua hyviä käytäntöjä.

Ympäristöterveydenhuollossa käynnistettiin myös toimialakohtaisen laatujärjestelmän koaminen CAF-järjestelmän rinnalle.

Viestintä

Ympäristöterveydenhuolto aloitti vuonna 2023 someviestinnän ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta palvelualueen yhteisellä kanavalla.

Vuoden 2023 toteutettiin Kuopion kaupungilla verkkosivu-uudistus, jossa ympäristöterveydenhuollon henkilöstö vastasi omien sivujensa päivittämisestä uuteen järjestelmään. Ympäristöterveyspäällikön lisäksi jokaisesta tiimistä on verkkosivujen päivityksestä vastaava henkilö. Päivitystä tehdään myös yhteistyössä Kuopion viestintäyksikön kanssa.

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

Valvontasuunnitelman mukaisesta säännöllisestä valvonnasta peritään valvontamaksuja. Valvonnan perusmaksua, suunnitelmallisen valvonnan maksuja sekä ilmoitusten käsittelymaksuja saatiin yhteensä n. 380 000 € (Taulukko 2b.)

Tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi ja niillä katettiin ympäristöterveysvalvonnasta noin 36 % (elintarvikevalvonta, terveydensuojelu ja tupakkavalvonta).

Taulukko 2b. Ympäristöterveydenhuollon maksutuotot 2023

2023	Elintarvikevalvonta	Terveydensuojelu	Tupakka	yhteensä
Valvontamaksut	110 760 €	5 410 €	115 580 €	231 750 €
Tarkastusmaksut	73 310 €	21 910 €		95 220 €
Ilmoitus- ja lupamaksut	13 580 €	9 310 €	11 830 €	34 720 €
Sisäiset	720 €	16 400 €		17 120 €
yhteensä	198 370 €	53 030 €	127 410 €	378 810 €

Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2023 perustui valvontakohteiden kar-toitukseen, valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan sekä kohdekohtaiseen riskinar-viointiin. Suunnitelma laadittiin Ruokaviraston tarkastustiheysohjeen mukaisesti, huomioi-den valvontakohteiden toiminnan luonne ja laajuus. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia olivat myös uusien elintarvikehuoneistojen tarkastukset.

Vuonna 2023 Kuopiossa oli rekisteröitynä yhteensä 677 alkutuotantopaikkaa, joista 260 kpl oli maidontuotantotiloja. Maidontuotantotilojen tarkastukset kuuluvat ostopalvelusopi-mukseen, Siilinjärven ympäristöpalveluiden kanssa. Valvontasuunnitelmassa maidontuo-tantotilojen tarkastustavoite oli 52. Tarkastuksia tehtiin 18 kappaletta. Muu alkutuotannon valvonta keskittyi valvontakohderekisterin tietojen päivittämiseen munantuotannon osalta. Päivitystyö edellytti yhteydenottoja rekisterissä oleviin alkutuottajiin. Tiedot on päivitetty VATI -valvontakohdetietojärjestelmään.

Vuoden 2023 lopussa Kuopiossa oli VATI -vuosiraportin mukaan 895 elintarvikehuoneis-toa (pl. alkutuotannon kohteet, taulukko 3), joista 436 tarkastettiin vuoden aikana vähin-tään yhden kerran. Toimipaikkojen tarkastusten kattavuus oli 49 %. Tehtyjen tarkastusten lukumäärä toteutui 90%:n kattavuudella suunniteltuun tarkastusmäärään nähden. Kohde-kohtaisen tarkastussuunnitelman toteuma on 84%. Valvontaa kohdistettiin kaikkiin toimin-taluokkiin riskiperusteisesti. Valvontasuunnitelmassa suunnitellut projektit ja näytteenotot toteutuivat suunnitellusti. Kokonaisuutena elintarvikevalvontasuunnitelman voidaan arvi-oida toteutuneen pääsääntöisesti.

Tarkastussuunnitelman toteumaan vaikuttaa uusien aloittaneiden kohteiden valvontaan ot-taminen ja jo suunnitelmassa olleiden kohteiden lopettaminen, jolloin näihin suunniteltu valvonta ei toteutunut. Suunniteltujen tarkastusten toteumaa heikensi käsiteltäväksi saapu-neiden ruokamyrkytyspäilyilmoitusten suuri määrä ja elintarvikevalvontatiimissä hoidetta-viin terveydensuojelutoimialaan kuuluvien haittaeläinilmoitusten käsittely, joka vei resurs-seja suunnitelmalliselta elintarvikevalvonnalta. Lisäksi elintarvikevalvontatiimiä kuormitti sairauspoissaolojen aiheuttamat tilapäiset vajaukset henkilöresursseissa. Viranhaltijoiden poissa ollessa kiireelliset tehtävät hoidettiin varahenkilöjärjestelyin oman viran ohessa. Kii-reelliset suunnittelemattomat valvontatyöt, kuten selvityspyynnöt, sairastumis- ja haittail-moitukset, valitukset, valvonta- ja ohjauspyynnöt sekä toimintansa aloittaneiden

elintarviketoimijoiden ensimmäiset tarkastuskäynnit priorisoidaan kiireettömien ja suunnitelmallisten tarkastusten ohi. Toimintaa haittaava resurssivajaus havaittaisiin tarkastussuunnitelmien toteuman laskevana trendinä.

Elintarvikevalvonnan toimintaa kehitettiin aloittamalla valvontayksikön laatuohjeiden päivitys ja kokoaminen laatukäsikirjaksi. Laatutyössä jatkettiin toiminnan arviointia CAF -järjestelmän avulla.

Kontaktimateriaalivalvonnan hankintaa ulkopuoliselta asiantuntijalta jatkettiin kattamaan vuosien 2023-2024 suunnitelmalliset kontaktimateriaalitoimintojen tarkastukset. Lisäksi valvontayksikkö teki vuoden määräaikaisen sopimuksen laitosten valvonnan tuottamisesta Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelujen alueelle. Tämä valvonta toteutetaan ylimääräisen määräaikaisen viran resurssilla.

Taulukko 3. Elintarvikehuoneistojen tarkastusten toteumaseuranta.

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Elintarvikehuoneistot, kpl	847	838	846	877	905	895
Valvontatarve (suunniteltu tarkastusten määrä, kpl)	530(+ tarv. uusint. arv. 80tark)	547 (+ tarv. uusint. arv. 82 tark.)	538 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)	533 (+ tarv. uusint. arv. 80 tark.)	546 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)	525 (+tarv. uusinta. arvio 50 tarkastusta)
Tehdyt suunnitelman mukaiset tarkastukset, kpl (seurantatarkastukset)	498 (uusint 32 tark)	495 (uusint 35 tark)	419 (uusint. 22 tark.)	458 (uusint. 37 tark.)	504 (uusint. 36 tark.)	477 (47)
Tehdyt suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, kpl	40	25	5	4	13	16
Toteuma suunniteltuihin tarkastuksiin nähden	94 %	90 %	78 %	86 %	92%	90%

Suunnitelman ulkopuoliset tehtävät ja epidemiatyöryhmän toiminta

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten, ruokamyrkytysepäilyselvitysten ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen perusteella. Näiden johdosta tehtiin 16 valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta. Tarkastukset olivat toimijoille

maksuttomia. Hyväksymistä edellyttävien elintarvikehuoneistojen hakemuksia (eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevä laitos) ei vuonna 2023 käsitelty.

Elintarvikevalvonnan käsittelemiä valvontasuunnitelman ulkopuolisia tiedotus-, ohjaus ja neuvonta -tapahtumia kirjattiin vuoden 2023 aikana noin 920 kappaletta. Kaikkia yhteydenottoja ei tallenneta VATIin. Elintarviketoiminnan aloittamista-, muuttamista tai lopettamista koskevia ilmoituksia käsiteltiin yhteensä 165 kpl.

Ruoka- tai vesivälitteisiä epäilyilmoituksia vastaanotettiin yhteensä 95 kappaletta. Saapuneiden ilmoitusten määrä lisääntyi vuoden 2022 (64) määrästä merkittävästi. Edeltävinä vuosina epäilyilmoitusten määrä on ollut noin 50 ilmoitusta/vuosi. Kaikki käsitellyt ilmoitukset olivat yksittäisiä tai perheen sisäisiä sairastumistapauksia, joissa sairastumisen epäiltiin aiheutuneen elintarvikkeesta. Ruokamyrkytys epäilyihin ja asiakasvalitukseen liittyvät selvitykset priorisoidaan ja ne pystyttiin käsittelemään käytettävissä olleilla resursseilla. Yhtään RYMY -ilmoitusta ei tehty. Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön uusi Ilppa -ilmoituskanava sairastumis- ja haittaepäilyjä varten, jonka kautta ilmoitus saadaan suoraan valvontakohtetietojärjestelmä VATIin. Lisäksi käytössä on edelleen valvontayksikön oma e-lomakejärjestelmä, jossa ilmoitusten käsittely tehdään yhteistyössä tartuntatautivastaanoton kanssa.

Epidemiaselvitystyöryhmä kokoontui vuoden 2023 aikana kolme kertaa ja lisäksi kolme kertaa pidettiin yhteisiä Virve-harjoituksia. Epidemiatyöryhmän kokouksissa käsiteltiin ruokamyrkytysilmoituksia ja yleistä epidemiatilannetta sekä keskusteltiin muista ajankohtaisista aiheista.

Valvontaprojektit

Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuolto toteutti kevään 2023 aikana projektin, jossa kartoitettiin elintarvikenäytteenoton avulla vähittäismyymälöissä itse jauhettujen sikaa ja nautaa sisältävien jauhelihojen mikrobiologista laatua.

Näytteitä haettiin 12 eri myymälästä kahtena eri kierroksena maaliskuussa ja toukokuussa näytteenotosta etukäteen ilmoittamatta. Näytteitä saatiin yhteensä 22 kappaletta. Näytteitä otettiin palvelutiskeistä pakkaamattomasta jauhelihasta (13 kpl) ja myymälöissä valmiiksi pakatuista jauhelihoista (9 kpl).

Jauhelihoista tutkittiin kokonaismikrobipitoisuus ja Escherichia coli -bakteerit, jotka kuvaavat tuotteiden mikrobiologista laatua. Salmonellaa ei tutkittu, koska kaikki jauhelihat oli valmistettu suomalaisesta lihasta. Kaikki tutkitut näytteet olivat mikrobiologiselta laadultaan hyviä.

Kuopion ympäristöterveydenhuolto osallistui Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuollon koordinoimaan projektiin, jossa tavoitteena oli selvittää hankkeeseen osallistuvien valvontayksiköiden alueilta, ovatko pizzerioiden ja ravintoloiden gluteenittomana markkinoidut pizzat todellisuudessa gluteenittomia.

Koko projektissa näytteitä kerättiin touko-elokuun aikana yhteensä 93 kappaletta, joista Kuopion valvonta-alueelta 17 näytettä. Näytteenottokohteiksi valikoitui ravintoloita, jotka markkinoivat gluteenitonta pizzaa tai gluteenittomalla pizzapohjalla valmistettuja pizzoja.

Pizzat tilattiin anonyymisti, joten ravintolat eivät tiedneet etukäteen näytteenotosta. Gluteenittomia pizzoja valmistetaan usein samoissa tiloissa kuin tavanomaisia pizzoja, joten niihin voi päätyä gluteenia esimerkiksi jauhopölyn mukana tai jauhoisin käsin käsiteltyjen täytteiden mukana. Tärkeää on huomioida myös gluteenittomaan ruokaan käytettävien raaka-aineiden gluteenittomuus.

Näytteet analysoitiin Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n toimeksiannosta alihankintana Tšekeissä, akkreditoidussa laboratorioissa (ALS Czech Republic), kerros-entsyymi-immunomäärityksellä ja ELISA-menetelmällä.

Lainsäädännön mukaan gluteenittomana markkinoitavan elintarvikkeen gluteenipitoisuus ei saa olla yli 20 mg/kg. Kuopiossa raja-arvon alitti 12 ja ylitti 5 näytettä.

Näytteenottokohteissa havainnoitiin gluteenittomaan pizzaan käytettyjen raaka-aineiden gluteenittomuutta, raaka-aineiden säilytystä ja työskentelytapoja. Mikään yksittäinen tekijä ei selittänyt huonoja tuloksia.

Ravintoloille annettiin ohjausta ja neuvontaa raja-arvon ylittäneiden tulosten johdosta. Kuopiossa otettiin kaksi uusintänäytettä ja niiden tulokset olivat hyvät. Osa projektissa mukana olleista ravintoista kuitenkin lopettivat gluteenittoman pizzan valmistamisen huonon tuloksen johdosta.

Valvontaprojektien tuloksista tiedotettiin valvontakohteita sähköpostitse, lähetettiin lehdistötiedotteet medialle sekä julkaistiin uutisia Kuopio.fi sivustolla ja ympäristö ja rakennusvalvontapalveluiden sosiaalisen median kanavissa. Gluteenittomat pizzat -valvontahankkeesta uutisoitiin sekä paikallisissa että valtakunnallisissa uutiskanavissa.

Näytteenottojen toteuma

Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen (6 elintarvikealan yritystä) omavalvonnan valvontaa varten oli laadittu suunnitelma viranomaisnäytteenotosta. Elintarvike- ja pintapuhtausnäytteiden määräksi oli suunniteltu 37 näytettä, toteuma oli 34 näytettä. Näytteenottosuunnitelma toteutui lähes suunnitellusti. Näytteistä tutkittiin komission asetuksen, (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista, mukaista turvallisuus- ja prosessihygieniavaatimusten toteutumista. Kaikki tutkitut näytteet olivat vaatimusten mukaisia. Suunnitelman täysimääräiseen toteutumiseen ei päästy näytteenottoajankohtaan osuneiden tuotekohtaisten tuotantokatkosten vuoksi. Näytteenotot toteutettiin pääasiallisesti ulkopuolista asiantuntijaa käyttäen viranomaisen aloitteesta. Näytteenottopalvelun hankinnassa noudatettiin Ruokaviraston ohjetta 1435/04.02.00.01/2023 Tehtävien siirtäminen elintarvikeketjun lainsäädännössä. Viranomaisnäytteenoton suunnittelussa on huomioitu Ruokaviraston ohje Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit, ohje valvontaviranomaisille 4094/04.02.00.01/2020/3.

Lisäksi viranomaisnäytteenottoa tehtiin Ruokaviraston koordinoimana vierasainevalvontaa ja kasvinsuojeluainejäämävälvontaa varten. Näytteenotto toteutui pyyntöjen mukaisesti täysimääräisesti.

Suunnitelman ulkopuoliset näytteenotot liittyivät ruokamyrkytyspäilyselvityksiin kolmessa valvontakohteessa.

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuus

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuudella tarkoitetaan valvonnan mahdollisuuksia ennaltaehkäistä ja poistaa elintarviketurvallisuuteen liittyviä epäkohtia. Toteuman arviointiin käytetään VATI -järjestelmään liitettyjä raportointityökalujen vuosiraporttia.

Valvonnan vaikuttavuutta voidaan arvioida Oiva-arvosanojen kehityksen kautta. Vuonna 2023 oivallisten ja hyvien (A/B) kokonaisarvion saaneiden toimipaikkojen osuus oli 92%. Oivallisten ja hyvien kokonaisarvioiden osuudet ovat pysyneet samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina. Korjattavaa ja huono (C/D) kokonaisarvionsa parantaneita toimipaikkoja oli 30 kpl, joka on 83 % korjauskehotuksia saaneista toimipaikoista. Kokonaisarvionsa parantaneiden osuutta voi pienentää toimintavuoden loppupuolella annettujen korjauskehotusten jälkivalvonnan ajoittuminen seuraavalle vuodelle.

Taulukossa 4 on esitetty annettujen oiva-arvosanojen jakautuminen.

Taulukko 4.

Vuosi	2019		2020		2021		2022		2023	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Oivallinen, A	7540	93	6082	92	6851	92	9056	92	8304	93
Hyvä, B	487	6	449	7	467	6	571	6	481	5
Korjattavaa, C	89	1	73	1	105	1	161	2	132	2
Huono, D	0	0	1	0	1	0	9	0	0	0

Kuopiossa elintarvikealan toimijat ottivat suhteellisen hyvin vastuuta omasta toiminnastaan ja toimintaansa liittyvien riskien hallinnasta. Toimijoille annettiin tarvittaessa toimenpidekehotuksia, joiden toteutumista seurattiin maksullisilla uusintatarkastuksilla. Hallintopakkomennettelyjä ei käytetty vuoden 2023 aikana.

Vaikuttavuutta pyrittiin lisäämään kattavan tiedotustoiminnan avulla.

Elintarvikevalvonnassa jatkettiin hyväksi havaittua tapaa tiedottaa toimijoita ajankohtaisista asioista ja teemoista erillisillä tiedotuskirjeillä. Tiedotteista on saatu positiivista palautetta toimijoilta. Tiedotekirjeet laadittiin erikseen myymälöille, tarjoilupaikoille ja elintarvikkeiden valmistajille. Tiedotteiden lisäksi toimijoille kerrottiin ajankohtaisista asioista tarkastuksilla, sähköpostitse ja puhelinneuvonnalla. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi Ruokaviraston järjestämät, toimijoille suunnatut koulutustilaisuudet.

Toimijoille tarjottiin koulutusta marraskuussa järjestetyssä valmistuspaikoille suunnatussa omavalvontatyöpajassa ja joulukuussa vieraillemalla luennoitsijana Savonia ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden elintarvikevalvonta -kurssilla. Osa opiskelijoista oli jo työelämässä ravintoloiden esimiestehtävissä tai yrittäjinä. Osallistujamäärät em. tilaisuuksiin jäivät kuitenkin vähäisiksi, jonka vuoksi valvontayksikön itse järjestämien tilaisuuksien tarpeellisuutta on syytä tarkoin harkita jatkossa.

Kuopion kaupungin verkkosivut uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 2023 aikana. Elintarvikevalvontatiimi vastasi elintarvikkeet -kokonaisuuden sisällöstä. Verkkosivuille pyrittiin kokoamaan tiivis ja ajantasainen tietopaketti elintarvikealan toiminnan viranomaisvaatimuksista sekä toimijoiden että kuntalaisten tarpeet huomioiden. Verkkosivuja ylläpidetään valvontayksikön toimesta. Lisäksi elintarvikevalvonta tuottaa sisältöä ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden sosiaalisen median kanaviin.

Elintarvikevalvontasuunnitelman painopistealueiden toteutuminen

Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa

Valvontayksikössä toteutettiin lämpötilahallintaa koskevan painopisteen mukaista painotettua valvontaa vuonna 2023. Painopiste koskee elintarvikkeiden säilytyksen ja käsittelyn lämpötilahallintaa sekä rekisteröidyissä että hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Asiakokonaisuutta tarkastettiin elintarvikehuoneistoissa, vaikka rivit eivät olisi olleet ns. tarkastusvuorossa. Eniten puutteita havaittiin rivin 6.9 (lämpötilahallinta tarjoilussa ja myynnissä) valvonnassa. Myös rivien 6.2 (jäähdytettyjen tilojen ja kylmässä säilytettävien elintarvikkeiden lämpötilahallinta) ja 6.5 (valmistusprosessien lämpötilahallinta) arvioinnissa annettujen korjauskehotusten määrä on painotetun valvonnan myötä korostunut. Tarkastajat osallistuivat painopistealueen valvontaan liittyviin koulutuksiin ja toimijoita tiedotettiin painopistealueen valvonnasta ja lämpötilahallintaan liittyvistä Ruokaviraston ohjeista. Valvonnassa käytettävien lämpömittareiden kalibroinneista huolehdittiin suunnitelman mukaisesti ja tarkastajien käyttöön hankittiin merkitsemisteippiä elintarvike-erän käyttökieltoon merkitsemistä varten. Lämpötilahallintaan painotettu valvonta jatkuu vuonna 2024.

Jäljitettävyyysvalvontaa toteutettiin normaalisti osana elintarvikevalvontaa oiva-arviointiohjeiden mukaisesti. Kuopion elintarvikevalvontatiimi osallistui jäljitettävyyteen liittyviin koulutuksiin resurssien puitteissa.

Valvojan työkalupakki

Valvontayksikkö osallistui syksyllä 2023 terveystarkastuksen johdolle suunnattuun elintarvikevalvojan tiedot ja taidot -työpajaan.

Kohteet valvonnan piiriin

Kuopion elintarvikevalvontatiimi osallistui Kohteet valvonnan piiriin infotilaisuuteen syyskuussa 2023; Miten liikkuvia sekä verkkokauppoja ja muuta etämyyntiä pyritään saamaan nykyistä paremmin valvonnan piiriin vuonna 2024?. Lisäksi painopistetyössä Ruokavirastossa laaditut vinkkilistat liikkuvan elintarviketoiminnan ja etämyynnin/verkkokauppojen saamiseksi valvonnan piiriin on huomioitu toiminnassa. Valvonnan ulkopuolella olevia elintarviketoimijoita havaittaessa toiminnan rekisteröintivelvollisuudesta annetaan ohjausta ja neuvontaa, jonka kautta kohteet pyritään saamaan valvonnan piiriin. Tarvittaessa käytetään hallinnollisia pakkokeinoja ja sanktioita.

Valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla on valvottu, että kohteen toiminta vastaa ilmoitettua. Tarvittaessa toimijoilta on edellytetty ilmoituksia toiminnan olennaisesta muuttamisesta. VATI:in merkittyjen toimintakohtaisten tietojen ajantasaisuudesta huolehditaan tarkastustapahtumien yhteydessä.

Sähköisen asioinnin kehittäminen

Kuopion ympäristöterveydenhuolto on nimennyt neljä viranhaltijaa VATI -kehittämisyhmään. VATIn kehittämisryhmä tuo valvontayksiköiden valvontatarpeita tiedoksi ja osallistuu substanssiosaaajana kehittämistyöhön. VATI kehittämisryhmän alaryhmistä Kuopion ympäristöterveydenhuollolla on ollut edustus laskutus -työryhmässä. VATI:n kehittämistyöryhmä kokoontui vuonna 2023 kolme kertaa.

Sähköisen asioinnin kanavat Ilppa.fi on otettu käyttöön ja asiakkaita ohjataan ensisijaisesti käyttämään sähköisiä asiointikanavia. Ilppa.fi -palvelun uudet kuluttajat ja toiminnanharjoittajat koskevat sairastumis- ja haittailmoitukset otettiin käyttöön vuoden 2023 aikana. Lisäksi Kuopion kaupungilla on käytössä e-lomake -palvelu ruokamyrkytyspäilyilmoitusten ja liikkuvien elintarvikehuoneistojen tiedottamisten vastaanottamista ja käsittelyä varten. Sähköistä asiointia tuetaan tuottamalla ajantasaista tietoa omille verkkosivuille ja ylläpitämällä Suomi.fi sisältöä palvelutietovarannossa.

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen

Kuopion elintarvikevalvonta on osallistunut elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta -painopistealueen valvontaverkostotyöhön, koulutuksiin ja tilannekuvapalavereihin vuoden 2023 aikana.

Valvontatyössä esiin tulleiden ilmiöiden arvioinnissa hyödynnettiin Ruokaviraston petostorjuntatiimin asiantuntemusta myös valvontaverkostotoiminnan ulkopuolella. Vuoden 2023 aikana käsiteltiin muutama tapaus, joissa epäiltiin petoksellista tai vilpillistä toimintaa. Tutkintapyyntöihin tai rikosilmoituksiin havainnot eivät kuitenkaan johtaneet.

Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa

Luomu Oiva-rivit huomioitiin suunnitelman mukaisesti tarkastettavissa kohteissa muiden suunniteltujen tarkastettavien asioiden lisäksi.

Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa

Vuoden 2023 aikana valvontayksikön valmiussuunnitelmaa päivitettiin osittain. Päivitystyö on ollut tavanomaista ylläpitotyötä valvontayksikön omista lähtökohdista. Kuopion ympäristöterveydenhuollon edustaja oli mukana poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan (PONK) ympäristöterveydenhuollon alatyöryhmässä toukokuulle 2021 saakka.

Ruokaviraston koordinoiman pandemiavalmiuden kehittämiseen tähtäävissä työryhmissä ei tämän jälkeen ole oltu mukana.

Terveydensuojelun valvonta

Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa on määritelty tarkastuskohteiden riskiluokat ja tarkastustiheydet. Vuosien 2020 – 2024 terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon nämä valtakunnalliset ohjeet ja samalla määritelty pääsääntöisesti kunkin tarkastuskohteen tarkastustiheys ja tarkastusvuosi riskinarvioinnin perusteella.

Vuodelle 2023 tavoitteena oli 236 suunnitelmallista tarkastusta terveydensuojelussa (VATI-järjestelmästä saadun tiedon perusteella). Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 215 kappaletta. **Tarkastuskohteiden ja tarkastusten osalta terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisaste oli 92 %** (Vati-raportti QV006).

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia, pääasiassa asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia, tehtiin yhteensä 206 kappaletta. Yhteensä tarkastuksia tehtiin 421 kappaletta, mikä on samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina. Terveydensuojelussa käsiteltiin 66 terveydensuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusta.

Talous- ja uimaveden valvonnassa on noudatettu valtakunnallisia ohjeita ja näytteet on otettu suunnitelman mukaisesti ja raportoitu erikseen ohjeiden mukaisesti. Talousvesivalvonnan resurssien vahvistaminen rekrytoinnilla ja vesitiimin perustaminen vuoden 2021 lopulla mahdollistivat toiminnan uudelleen organisoinnin ja tehostamisen. Valvontakohteiden toiminnan saattamisessa lainsäädännössä edellytetylle tasolle kaikilla osa-alueilla on siten edistytty ja säännöllisen valvonnan tarkastustoiminta on saatettu ajan tasalle. Yksittäisten legionellatapausten selvittämiseen on osallistuttu myös vuoden 2023 aikana ja vesitiimin edustaja on toiminut asiantuntijajäsenenä moniammatillisessa työryhmässä terveydenhuollon toimintayksikön legionellaongelman selvittämisessä.

Talous- ja uimavesinäytteitä otettiin yhteensä 563 kappaletta. EU-uimarantojen uimavesiluokitus on tarkistettu vuosittain ja yleisölle tiedottaminen on toteutettu asetuksen vaatimusten mukaisesti. Vuoden 2023 aikana hyväksyttiin 6 vedenjakelualueen osalta riskinarviointi ja tarkistettiin 2 alueen valvontatutkimusohjelma. Riskinarvioinneista on vuoden 2023 loppuun mennessä hyväksytty 61 % (36 vedenjakelualueetta) ja valvontatutkimusohjelmista on tarkistettu 52 % (22 vedenjakelualueetta).

Terveydensuojelusta annettiin 7 lausuntoa koskien vapautusta vesihuoltoverkostoon liittymisestä. Lisäksi annettiin pyydettyjä lausuntoja mm. ympäristöluvista, alueiden käytöstä sekä rakennusluvista. Lausunnot valmisteltiin usein yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa.

Ympäristöterveydenhuolto toteutti vanhustenhoivakohteisiin kohdistetun lämpöolosuhteiden mittausprojektin kesällä 2023. Projektin tavoitteena oli selvittää mittausten avulla tehostetun hoivan asuintilojen sisäilman ja talousveden kesäaikaisia lämpötiloja. Mittauksia tehtiin yhteensä 10:ssä hoivakodissa ja ne olivat kestoiltaan 2 – 3 vuorokauden mittaisia. Talousveden ja huoneilman lämpötilat olivat toimenpiderajojen mukaisia. Tuloksista laadittiin erillinen uutinen Kuopion kaupungin nettisivuille (<https://www.kuopio.fi/2023/11/10/hoivakotien-kesaiaikaisissa-lampoolosuhdemittauksissa-ei-havaittu-ongelmia-huonelampotilat-enimmillaan-noin-26-c-juomavesi-lampeni-hieman/>).

Uutista jaettiin myös somessa (ympäristö ja rakentaminen).

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteuttamiseen voidaan arvioida olleen hyvät resurssit vuonna 2023. Terveydensuojelun valvontasuunnitelma toteutui kokonaisuudessaan hyvin.

Terveydensuojelusta on osallistuttu myös kansalliseen valmisteluun (juomavesidirektiivin toimeenpanon työryhmät, VATI-järjestelmän ja maksullisuuden kehittäminen, AVI:n sisäilmaklinikakoulutuksen suunnittelu). Sisäilmastoklinikakoulutuksen Melu 2-osiossa esitettiin Kuopion kaupungin alueella käsittelyssä olleista asuntojen meluun liittyvistä terveyshaittaepäilyistä.

Vuoden 2023 terveydensuojelunvalvonnasta saatiin ilmoitusten käsittelymaksuja, valvontamaksuja ja näytteenottomaksua yhteensä n. 53 000 €. Saadut valvontatulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Vuonna 2023 terveydensuojelun painopisteenä olivat:

1. *Toiminnanharjoittajien tukeminen riskin tunnistamisessa, josta voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa. Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynneillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa.*

Toiminnanharjoittajia on tiedotettu ja korostettu omavalvonnan merkitystä riskien tunnistamisessa mm. lähettämällä asiaa koskevia tiedotteita ja antamalla ohjausta omavalvontaan myös tarkastuksilla. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto on antanut tukea kaupungin peruskoulujen ja lukioiden omavalvontasuunnitelmien laatimiseen.

2. *Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa*

Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja hallintaa yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa on tehty aktiivisesti ja työtä jatketaan edelleen. Riskinarviointi on useiden laitosten osalta vielä kesken ja riskienhallintasuunnitelmien valmistumista hidastaa uusien säädösten voimaantulo sekä valtakunnallisen ohjeistuksen puuttuminen ja riskienhallintatyökalun kehittämisen viivästyminen.

3. *Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämisessä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.*

Kuopion kaupungin rakennusvalvonnassa toimii tekninen tarkastustyöryhmä, jossa yhtenä jäsenenä on ympäristöterveydenhuollon edustaja. Työryhmä kokoontuu kerran viikossa. Työryhmässä käsitellään rakennuslupahakemuksia ja käsittelyn yhteydessä kirjataan ympäristöterveydenhuollon kommentit. Kommenteissa otetaan kantaa erityisesti terveyshaittojen ennalta ehkäisyyn. Tarvittaessa tilojen käyttötarkoituksen muuttuessa on edellytetty mm. tilojen terveydellisten olosuhteiden selvittämistä asiantuntijalla ennen lupahakemuksen hyväksymistä. Ympäristöterveydenhuollolla on pääsy rakennusvalvonnan käytössä olevaan lupapisteen sähköiseen järjestelmään, jossa käsitellään kaikki sähköisesti haetut

rakennusluvut. Ympäristöterveydenhuollolla on mahdollisuus ja oikeus kirjata lausunnot ja kommentit suoraan lupapisteeseen järjestelmään.

Ympäristöterveydenhuollon huoneistotiimi on aktiivisesti mukana Kuopion kaupungin sisäilmaryhmässä ja sen työryhmissä. Vuoden 2023 aikana kaupungin kiinteistöissä toimi noin kymmenen kohdekohtaista tarkastusryhmää, joissa oli huoneistotiimin edustus.

Huoneistotiimin edustajat ovat olleet kahden Itä-Suomen Yliopiston pro gradu-tutkielman ohjaajina vuoden 2023 aikana. Tutkielmissa selvitettiin alakoulujen ruokaloiden ja liikuntasalien meluolosuhteita. Tutkielmat valmistuvat vuoden 2023 aikana. Huoneistotiimin edustaja on myös luennoinut asumisterveysvalvonnasta Helsingin yliopiston eläinlääketieteen opiskelijoille Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ja valvonta –kurssilla. Lisäksi Saksen kauneudenhoitoalan opettajien kanssa on tehty säännöllistä yhteistyötä

Vesitiimistä oli edustaja *Vesihuollon kehittämissuunnitelman 2030* -työryhmässä. Vuoden 2023 aikana vesitiimistä on ollut edustaja valtakunnallisessa *Talousveden tiedonhallinnan ohjausryhmässä*. Kaikki vesitiimin jäsenet osallistuvat lisäksi säännöllisesti Itä-Suomen aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen järjestämiin vesihuollon tilannekokouksiin yhdessä muiden Itä-Suomen valvontayksiköiden kanssa.

Ympäristöterveydenhuolto antaa neuvontaa sisätilojen tuholaitosten tunnistamisessa ja torjunnassa sekä haittaa aiheuttaviin eläimiin (useimmiten rotat, hiiret, myyrät, supikoirat, minkit, jäniseläimet, lokit ja varikset) liittyvissä asioissa. Vuonna 2022 rottia koskevat kuntalaisyhteydenotot kasvoivat huomattavasti aiempaan verrattuna. Kun vielä 2010-luvulla rottailmoituksia tuli karkeasti arvioiden noin 10 kpl vuodessa, niin vuonna 2022 yhteydenottoja tuli karkeasti arvioiden noin 80 kpl. Ainakin yhtenä merkittävänä syynä rottien lisääntymiseen voi olla muutaman vuoden takainen rotanmyrkkujen kuluttajille myynnin kieltäminen. Ympäristöterveydenhuolto on antanut vuoden 2022 aikana yhteydenottajille neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse. Varsinainen tarkastus oli tarpeellista tehdä vain yksittäisessä tapauksessa. Lisäksi vuonna 2022 yhdeksällä eri alueella on jaettu asukkaille ns. rottatiedotetta asukkaiden pyynnöstä. Median haastattelupyyntöihin on vastattu.

Kuopiossa on käynnissä katupölyn lähteet, päästönvähennyskeinot ja ilmanlaatuvaikutukset tutkimushanke, jossa ympäristöterveydenhuolto on ollut mukana ohjausryhmässä. Ympäristöterveydenhuolto on mukana myös meluntorjuntasuunnitelman seurantaryhmässä. Ympäristöterveydenhuolto on rahoittanut THL:n yhteistyöhanketta "Hiukkaset, mikrobit ja kemikaalit – ilmanpuhdistimien vaikutukset Kuopion kouluissa (HiMiKKo). Ympäristöterveydenhuolto on mukana hankkeessa.

4. Terveystietojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä.

Ympäristöterveydenhuolto on antanut muille viranomaisille lausuntoja mm. rakennuslupahakemuksista, ympäristölupahakemuksista, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista, lainsäädäntömuutoksista sekä osallistunut edellisessä kohdassa mainittuihin yhteistyöryhmiin ja hankkeisiin. Ympäristöterveydenhuollolla on edustus kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman seurantaryhmässä.

5. Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Koko ympäristöterveydenhuollon yksikkö osallistui ITÄ23 harjoitukseen ja siihen valmistaviin seminaareihin. Yksikköön hankittiin 3 säteilymittaria. Otettiin käyttöön kännyköissä signal-sovellus, jota käytetään pikaviestintään. Signal on käytössä myös Pohjois-Savon valvontayksiköiden johtajien yhteisessä ryhmässä.

Ympäristöterveydenhuolto pääsi mukaan kaupungin valmiussuunnitteluryhmään sekä Pohjois-Savon valmiustoimikuntaan. Ympäristöterveydenhuolto on mukana myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteistyöryhmässä sekä ISVAKE:n ympäristöterveydenhuollon ryhmässä. Ympäristöterveydenhuollon edustajat osallistuvat aktiivisesti AVI:n järjestämiin tilannekuvapa-laverihin (vesihuolto ja muu ympäristöterveys).

Kuopion ympäristöterveydenhuolto osallistuu myös Valsu-porttaaliin laadittavan valtakunnallisen suunnitelmarungon työstämiseen. Häiriötilanteisiin varautumista ja suunnitelmien yhteensovittamista kehitetään kokoa ajan toimintaympäristön muutokset huomioiden. Häiriötilannesuunnitelmaa päivitetään koko ajan.

Ympäristöterveydenhuollon edustaja osallistuu myös poliisin koollekutsumaan tapahtumaturvallisuustyöryhmään.

Tupakkalain valvonta

Tupakan myyntipaikkoja oli yhteensä vuoden 2023 alussa 147 kpl ja lisäksi 4 tukkumyyntipaikkaa. Valvontasuunnitelmassa suunniteltiin tupakkalain tarkastusten määräksi 68. Tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehtiin 78 kpl, joista 77 suunnitelmallista ja yksi valvontasuunnitelman ulkopuolelle (parveketupakointikiellon valvonta). Myyntipaikkoihin tehtiin 25 tupakkalain mukaista tarkastusta ja 18 tarkastusta lääkelain perusteella nikotiinivalmisteiden valvontaan. **Tupakkalain valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti.** Toteumassa osa tarkastuksista oli suunnitelmavuoden aikana myyntilupaa hakeneiden kohteiden tarkastuksia. Tupakan vähittäismyyntilupien käsittely keskitetty yhdelle viranhaltijalle (vesitiimi) ja hänellä on nimetty varahenkilö (elintarviketiimi), jotta lupahakemukset saadaan käsiteltyä viivytyksettä myös loma-aikoina. Kesäsijainen on perehdytetty tupakan myyntipaikkojen tarkastuksiin. Tupakkalain valvontaan suunniteltu henkilöstöresurssi oli 0,5 htv vakinaisen henkilöstön työpanoksesta sekä kesätyöntekijä 3 kk, joka teki osin tupakkavalvontaa.

Valvontayksikössä käsiteltiin 15 vähittäismyyntilupahakemusta ja tehtiin niistä päätökset. Tupakan myynnin tarkastusten yhteydessä on samalla tarkastettu myös nikotiinivalmisteiden myyntiä, mikäli sitä harjoitettiin valvontakohteessa.

Koulujen ja oppilaitosten terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös tupakkalain valvontaan. Myös päiväkoteihin terveydensuojelulain mukaan tehdyissä tarkastuksissa selvitettiin mahdollista tupakointia. Koulu- ja päiväkotitarkastusten yhteydessä tehtiin myös tupakointikieltojen valvontaa.

Ravitsemisliikkeiden, joissa on tupakoinnin täyskielto sekä rakennusten, kulkuneuvojen ja muiden vastaavien paikkojen sisätiloissa, jotka ovat yleisön käytettävissä ei vuonna 2023 tehty varsinaisia tupakkavalvonnan tarkastuksia. Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla näissä kohteissa ei todettu ongelmia tupakoinnin suhteen.

Asuntoyhteisöt hakivat tupakointikieltoja huoneistoparvekkeille ja –pihoille. Tupakointikieltopäätöksiä tehtiin vuonna 2023 yhteensä 14 kappaletta. Yhteensä Kuopiossa on annettu 85 kpl parveketupakointikieltopäätöstä.

Vuoden 2023 tupakkalain valvonnasta saatiin valvontamaksuja (115 600 €), tupakanmyyntilupapäätösmaksuja ja tupakointikieltopäätös maksuja (11 800), yhteensä n. 127 400 €. Saadut tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Ympäristöterveydenhuollon edustaja on mukana Kuopion kaupungin ehkäisevän päihdetyön työryhmässä.

Eläinlääkintähuolto

Sopimuksen mukaan Siilinjärvi tekee tarkemman raportoinnin eläinlääkintähuollon osalta.

Toimipisteverkostossa ei ole tapahtunut muutoksia. Vehmersalmen vastaanotolle hankittiin hälytysjärjestelmä.

Suureläinpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päivystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pieneläinpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-alueella.

Siilinjärvellä Kuopiolle tekee töitä 6,8 kunnaneläinlääkärinä ja 2 valvontaeläinlääkärinä. Tervon alueelta Kuopioon tekee töitä 0,5 kunnaneläinlääkärinä.

Siilinjärven eläinlääkärien tekemät suoritteet Kuopion alueelle:

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUORITTEET KUOPIOSSA 2023

	1-4	5-8	9-12	1-12		Muutos % vrt. 2022 1-12
				kaikki yht.		
Pieneläimet, virka-aika	853	1119	890	2862	Pieneläimet, virka-aika	6 %
Suureläimet, virka-aika	721	885	657	2263	Suureläimet, virka-aika	-15 %
Terveystarkastuskäynnit	65	52	40	157	Terveystarkastuskäynnit	-20 %
Pieneläimet, päivystys	6	4	3	13	Pieneläimet, päivystys	86 %
Suureläimet, päivystys	169	189	160	518	Suureläimet, päivystys	-18 %
Eläinsuojelukäynnit	47	70	62	179	Eläinsuojelukäynnit	30 %
Eläintautikäynnit	18	23	12	53	Eläintautikäynnit	152 %
Navettatarkastukset	5	4	9	18	Navettatarkastukset	-67 %

Karttulan alueelle tehtiin käyntejä 2023 seuraavasti:

	vastaanottokäynnit	sairaskäynnit (sis.hevoset)
Virka-aika	254	195
Päivystys	24	44

Karttulan alueella tiloja on yhteensä 14, joista 8 kpl lypsykarjatiloja, 4 kpl lihakarjaa ja 2 kpl emolehmätiloja, tiloista 76% kuuluu Nasevaan (Nasevaan ei kuulu 2 lihakarjatilaa ja yksi emolehmätila)

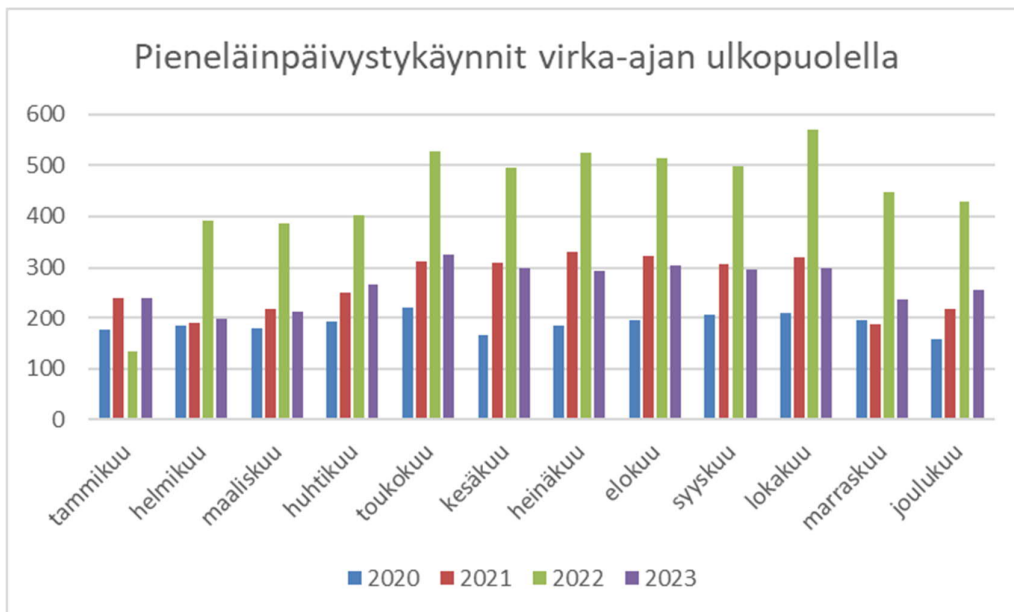
Nasevakäyntejä (terveydenhuoltokäynnit) on tehty 37 kpl, mukaan lukien vuosikäynnit ja tilannekatsaukset.

Tilamäärä pysynyt vakiona, itseasiassa tilastoista on puuttunut yksi pieni lihasonnitila, joten tilamäärä näyttää nyt isommalta. Töitä on ollut tasaisesti, Karttulan lypsykarjatilat kuuluvat terveydenhuoltoon ja niillä käydään säännöllisesti. Päivystyskäynnit suurelainten osalta vähenevät tasaisesti kaikkialla.

Eriytetty pieneläinpäivystys

Eriytetty pieneläinpäivystys on hankittu Omaeläinklinikalta, joka siirtyi alkuvuodesta 2022 yrityskaupan myötä Evidensialle (Savon Murre). Pieneläinpäivystyksen osalta otettiin käyttöön molemmat sopimuksen optiovuodet (2022 ja 2023). Vuosi 2023 oli viimeinen optiovuosi ja sen aikana toteutettiin pieneläinpäivystyksen kilpailutus.

Todettiin että vuoden 2022 aikana havaittu nousu pieneläinpäivystyksen käyntimäärissä johtui pääosin muuttuneesta raportoinnista. Evidensia oli raportoinut kaikki kiireelliset pieneläinkäynnit, kun sopimuksen mukainen päivystys koski vain virka-ajan ulkopuolella toteutuneita käyntejä.

Kuva 3. Pieneläinpäivystyksen käyntimäärät 2020-2023. Vuoden 2022 luvussa näkyy kaikki, myös päivällä käyneet kiireelliset potilaat. Vuosien 2020, 2021 ja 2023 käyntimäärissä näkyvät vain virka-ajan ulkopuolella käyneet pieneläimet.

Eläinlääkärien käyntimäärät Kuopiossa (Siilinjärven ja Tervon kunnaneläinlääkärit sekä eriytetty pieneläinpäivystys Savon Murre):

	virka-aikaan	päivystys
Pieneläimet (kel SJ +Tervo)	2862 + 254= 3116	13 + 24 = 37
Suureläimet (kel SJ + Tervo)	2263 + 195 = 2458	518 + 44=562
Eläinsuojelukäynnit	179	
Terveysthuoltokäynnit (kel SJ+ Tervo)	157 +37 = 194	
Eläintautikäynnit	53	
Eriytetty pieneläinpäivystys (Savon Murre)		2591

Löytöeläimet

Löytöeläinten hoidon järjestäminen kilpailutettiin vuoden 2023 syksyllä ja uusi toimija aloitti vuoden 2024 alussa.

Toiminnan kehittämistarpeet

Toimenpiteet, joilla toimintaa parannetaan seuraavalla vuodella 2024:

- Laatu järjestelmän laajentaminen
- Häiriötilanteisiin varautuminen
- Yhteistyön lisääminen
- Palautejärjestelmän käyttöönotto